

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

UDC 364–5:364.63–027.553](477)(072)

PRZEMOC WOBEC DZIECI W RODZINIE

Beata Anna Piechota

Uniwersytet Rzeszowski w Rzeszowie – Polska

Adam Pityński

Zakład Karny w Rzeszowie

Przemoc wobec dzieci w rodzinie jest problemem bardzo aktualnym. Media wciąż donoszą o różnych formach przemocy stosowanej wobec dzieci przez ich rodziców i innych członków rodziny. Czasami ta przemoc jest bardzo wyrafinowana, przemyślana. Dzieci rzadko zgłaszają tego typu problemy. Boją się jeszcze większych konsekwencji ze strony rodziców. Poza tym – nie bardzo wiedzą do kogo należy się zwrócić o pomoc. Konsekwencje doświadczania przemocy w rodzinie mogą być nieodwracalne, gdyż niewłaściwe modelowanie wychowawcze rodziców może mieć wpływ na przejęcie przez dzieci podobnych zachowań w swoim dorosłym życiu – wobec własnych dzieci. Artykuł ten przypomina, o ciągle istniejącym i przez rodziny maskowanym, problemie przemocy w rodzinie wobec dzieci – ofiar, którym trudno jest się obronić przed przemocą stosowaną przez osoby najbliższe.

Słowa kluczowe: przemoc, przemoc w rodzinie, wychowanie, problemy wychowawcze, patologie społeczne.

Wstęp. Powszechnie wiadomo, że rodzina jest podstawową jednostką życia społecznego. To właśnie w tej małej grupie społecznej dziecko przychodzi na świat i tutaj dokonuje się proces jego socjalizacji i wychowania młodego pokolenia, za który w pełni odpowiedzialni są rodzice.

Na przełomie wieków rodzina przechodziła wiele przemian, począwszy od jej struktury a skończywszy na więziach i funkcjach łączących jej członków, ale mimo to – nadal zajmuje ona czołowe miejsce w procesie wychowania młodego pokolenia.

Jak podaje A. Śniegulska: «Podstawowym i najbardziej znaczącym środowiskiem życia prawie każdego człowieka jest rodzina. Odgrywa ona podstawową rolę w rozwoju i kształtowaniu osobowości, przygotowuje także dorastające jednostki do samodzielnego życia, kształtując postawy oraz przekazując wartości i obyczaje» [5, s. 226].

Istnieje wiele zagrożeń, które mogą działać destrukcyjnie na funkcjonowanie rodziny. Należą do nich: problemy finansowe, choroby, zaburzony system wartości i norm, konflikty małżeńskie i rodzinne, bezrobocie, uzależnienia, przemoc w rodzinie i wiele innych. Problem przemocy w rodzinie i przemocy wobec dzieci – jest problemem dostrzeganym i uznanym za istotny zarówno przez pedagogów, socjologów, psychologów, jak i innych przedstawicieli nauk społecznych. Przemoc w rodzinie niesie ze sobą wiele zagrożeń w sferze prawidłowego funkcjonowania zdrowotnego i społecznego jej członków. Szczególnie narażone na jej negatywny wpływ są dzieci, które mając niewłaściwy, patologiczny obraz funkcjonowania swojej rodziny mogą przenieść te zachowania w swoje dorosłe życie i powielać zachowania swoich rodziców czy opiekunów w stosunku do swoich już dzieci.

Wielu teoretyków i praktyków szuka różnych form pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie – pomocy zarówno ofiarom przemocy jak i sprawcom. Za istotne uważa się też podniesienie znaczenia wartości i norm, które powinny być społecznie akceptowane i przestrzegane (uczciwość,

lojalność, odpowiedzialność, pracowitość, humanitaryzm, życzliwość, pomocniczość i in.). W jaki sposób te fundamentalne wartości odbudować i odrodzić, by na nowo były one istotne w życiu każdego człowieka? – to jest problem do rozwiązania dla wszystkich tych, którzy zajmują się diagnozą przemocy i pomocą osobom doświadczającym przemocy i sprawcom tejże przemocy.

«Sposób postrzegania zjawiska przemocy jest nierozdzielnie związany z problemem przeobrażeń społecznych. Pojęcie to bowiem w każdych warunkach będzie deklaracją praw człowieka obowiązujących w danej kulturze, kraju czy społeczeństwie. Szczególnej wartości nabiera jednak w procesie demokratyzacji życia, którego fundamentalnym przejawem jest prawo do nietykalności osobistej» [1, s. 1054–1055].

Na szczególne potępienie zasługuje fakt złego traktowania dzieci w rodzinie – miejscu, w którym dziecko powinno czuć się bezpieczne, szanowane i kochane. Występują jednak takie rodziny, w których młoda i otwarta na świat osoba jest poniżana i źle traktowana przez jej członków [4, s. 42–43].

Rodzaje przemocy w rodzinie. Większość autorów zajmująca się zagadnieniem przemocy w życiu społecznym wyróżnia jej cztery podstawowe formy: przemoc fizyczna, przemoc psychiczna, przemoc poprzez zaniedbanie oraz przemoc seksualna.

Przemoc fizyczna może przybierać różne postaci: czynną lub bierną. Przemoc w postaci czynnej przejawia się we wszelkiego rodzaju fizycznej aktywności sprawcy wobec ofiary np. różnego rodzaju uderzenia, kopanie, bicie, maltretowanie, zadawanie wszelkiego rodzaju ran, oparzenia, okaleczenia, itp.

Forma bierna przemocy, to w głównej mierze stosowanie różnych zakazów przez sprawcę np. zakaz korzystania z toalety, czy łazienki, zakaz udzielania odpowiedzi na dany temat, zakaz wychodzenia z domu, zakaz wypowiedzania własnej opinii, itp [3, s. 94].

Przemoc fizyczna stosowana wobec dzieci to najstarsza metoda znęcania się. Przez takie za-

chowanie rozumiemy wszelkiego rodzaju działania świadome i zaplanowane. Jeśli chodzi o oznaki znęcania się fizycznego nad młodą osobą, to są one bardzo łatwo zauważalne. Ofiara nie zawsze ma możliwość ukrycia śladów przemocy fizycznej. Dzieci męczone fizycznie mają szereg obrażeń zarówno zewnętrznych, jak też ich zachowanie może świadczyć o różnego rodzaju nadużyciach. Do oznak zewnętrznych zaliczyć można: skaleczenia, siniaki, stłuczenia, krwiaki w różnych miejscach, oparzenia spowodowane przy pomocy różnych gorących narzędzi (żelazko, wrzątek, papieros, itp.), otarcia i zranienia widoczne na skórze, złamania, czy widoczne ślady po duszeniu, itp [4, s. 44–46].

Na stosowanie przemocy fizycznej wobec dziecka może świadczyć również szereg zachowań dziecka źle traktowanego. Dziecko, które doświadcza fizycznej krzywdy bardzo często: unika kontaktu z innymi dorosłymi lub starszymi osobami; żyje w ciągłym lęku, w stanie niepokoju; nie potrafi poprosić o pomoc; żeby nie spędzać za dużo czasu w domu – często bardzo wcześnie przychodzi do szkoły i zostaje w niej do późnych godzin popołudniowych; dziecko takie jest bardzo podejrzliwe i nieufne; u takich dzieci często dochodzi do zachowań autodestrukcyjnych; osoba taka, albo odsuwa się od rówieśników i pozostaje na marginesie życia społecznego, albo stosuje agresję i przemoc wobec kolegów i koleżanek, itp [4, s. 47].

Warto również zaznaczyć, iż istnieją oznaki emocjonalne złego traktowania dziecka w środowisku rodzinnym. Dziecko takie wyróżnia przede wszystkim: bardzo niski poziom własnej samooceny, czuje się gorsze od innych dzieci, czuje się odrzucone i niekochane przez rodziców, wychodzi z założenia, że przemoc jaka je spotyka jest zasłużona, dzieci takie ukrywają do końca fakt fizycznego znęcania się i zaprzeczają tego typu zdarzeniom, dziecko takie ma poczucie winy za zaistniałą sytuację, itp [4, s. 47].

Przemoc emocjonalna zwana też psychiczną, to bardzo specyficzny rodzaj przemocy, ponieważ jest on trudny do zaobserwowania i udowodnienia przez inne osoby. Ofiary nie ujawniają faktu przemocy, ponieważ wstydzą się i w szczególności obwiniają siebie za to co ich spotkało. Izolacja ofiary od życia społecznego, różnego rodzaju ograniczenia stosowane przez sprawcę, znęcanie się werbalne, narzucanie własnego zdania i własnej opinii, groźby oraz zmuszanie ofiary do zażywania narkotyków lub innych środków odurzających, tylko po to, by sprawca mógł łatwiej i w większym stopniu sprawować kontrolę nad swoją ofiarą – to tylko niektóre typowe formy przemocy emocjonalnej. Jako że sprawcy tego typu przemocy potrafią wymyślać coraz to nowsze, brutalniejsze i trudniejsze do zidentyfikowania przez «obcych» form przemocy emocjonalnej – jej diagnoza i pomoc ofierze jest bardzo utrudniona.

Dość często przemoc ta idzie w parze ze znęcaniem się fizycznym i tylko wtedy jest łatwiej udowodnić tego typu czyny. Trudniej jest w sytuacji, gdy sprawca przemocy działa przemyślane, wyrafinowane i jest świadomy konsekwencji udowodnienia mu znęcania się nad członkami rodziny [3, s. 104–105].

Dziecko nękanе psychicznie ma problemy w funkcjonowaniu społecznym. Zachowanie takiego dziecka jest odmienne od rówieśników nie dotkniętych takim problemem. O fakcie stosowania prze-

mocy wobec dziecka mogą świadczyć między innymi: zaburzenia w jego prawidłowym zachowaniu, zachowania skrajne, czyli stosowanie nadmiernej agresji lub bierności. Dziecko takie żyje w ciągłym niepokoju i lęku z obawą tego co będzie, gdy wróci do domu lub co wydarzy się jutro. Młoda osoba ma problemy z komunikacją i ukazywaniem uczuć, jest również nadmiernie surowe w ocenie samego siebie. Zdarzają się próby ucieczki z domu, zaburzenia apetytu, nocne moczenie się, bardzo niski poziom samooceny, a nawet próby samobójcze [3, s. 64–65].

Dość nietypową i niezbyt często udowodnianą formą przemocy jest *zaniedbanie*. Ogólnie rzecz ujmując ten typ przemocy, to w głównej mierze świadome i celowe zaniechanie działania wobec osoby zależnej, braku realizacji jej podstawowych potrzeb życiowych, których dana osoba nie jest w stanie sama zrealizować. Bardziej problemowa sytuacja powstaje, gdy osoba nieświadomie zaniebuje osoby zależne od siebie, nie zwracając uwagi na ich potrzeby [1, s. 114–115].

Jeśli mamy do czynienia z zaniedbaniem wobec dzieci, to może się ono przejawiać w różnoraki sposób. Można mówić o zaniedbaniu: emocjonalnym, fizycznym, edukacyjnym, zaniedbaniu występującym już w czasie ciąży, czy też po urodzeniu dziecka. Oznaki emocjonalnego porzucenia dziecka, wiąże się z brakiem reakcji na stany emocjonalne młodej jednostki. Dziecko szuka kontaktu z rodzicami już od najmłodszych lat, poprzez niektóre zachowania np. płacz, śmiech czy zabawę. Gdy rodzice pozostają bierni wobec potrzeb dziecka – można mówić o występowaniu zaniedbania. Oznaki porzucenia emocjonalnego mogą być różne np. brak szukania kontaktu z dzieckiem oraz brak odpowiedzi na jego pytania, jak też ignorowanie dziecka, brak zapewnienia dziecku odpowiedniej ochrony w czasie trudnych sytuacji oraz brak wsparcia dziecka, gdy potrzebuje ono pomocy, brak zainteresowania dzieckiem nie tylko w czasie jego rozwoju, ale i w późniejszych fazach jego życia [4, s. 65–69].

Jednym z najczęstszych przejawów porzucenia emocjonalnego dziecka jest okazywanie stałego braku zainteresowania oraz obojętności wobec jego osoby, jak również brak opieki nad jego rozwojem. Aby można było mówić o przemocy przez zaniedbanie psychiczne muszą być spełnione pewnie warunki:

- Zachowanie rodziców, opiekunów lub osób dorosłych musi być stałe lub częste, powtarzalne,
- Zachowanie to musi zostać zaobserwowane przez inne osoby [4, s. 69].

Brak akceptacji społecznej powinno mieć zachowanie matki, która w okresie ciąży zażywa substancje lub środki, które mogą mieć znaczący wpływ na rozwój prenatalny dziecka. Tego typu zachowanie jest nazywane krzywdzeniem dziecka w okresie prenatalnym. Fakt braku dbałości o rozwój dziecka w okresie, gdy matka powinna najbardziej się na tym skupić, powinien być społecznie potępiany. Tego typu zachowanie matki (mniej lub bardziej świadome), wpływa na jakość życia i rozwoju małej istoty. Kobiety, które są uzależnione od alkoholu obciążają swoje dziecko płodowym syndromem alkoholowym już w czasie trwania ciąży. Objawy występujące u takich dzieci to np. opóźnienie w rozwoju, zagrożenie dla rozwoju mózgu, trudności w skupianiu się i nauce, dysfunkcja motoryczna, syndrom abstynencji, itp [4, s. 69–70].

Do zaniechania wobec dzieci, jak i innych członków rodziny dochodzi bardzo często, ale zachowanie to może być niedostrzegane przez właściwe organy i instytucje. W naszym społeczeństwie nadal panuje wszechobecna zasada, że w życie danej rodziny nie można ingerować. Jednak trzeba uświadamiać ludziom, iż każdy ma obowiązek interwencji, gdy dochodzi do krzywdzenia człowieka, który się nie broni, lub nie potrafi się bronić. Należy przerwać złą milczenie i myślenie, «że to nie moja sprawa», albo «mnie ta sytuacja nie dotyczy, więc nie będę się angażował». Takie podchodzenie do tego typu sytuacji sprzyja rozwijaniu i bezkarnym stosowaniu przemocy.

Inną formą przemocy stosowanej w rodzinie jest przemoc seksualna. W literaturze możemy spotkać różne typologie przemocy seksualnej, jakie stosuje jej sprawca. Powołamy się na typologię K. Fallera, który wyróżnia:

- Wykorzystanie seksualne bez kontaktu fizycznego, to wszelkiego rodzaju rozmowy na tematy seksualne, obnażanie się przed drugą osobą, podglądanie innych osób w czasie, gdy wykonują intymne czynności,

- Inny rodzaj wykorzystania polega na kontakcie seksualnym z drugą osobą, która bardzo często tego nie chce lub jest nieświadoma, albo zmuszana jest do tego typu czynów. Zalicza się tutaj wszelkiego rodzaju kontakty cielesne, dotykanie okolic intymnych drugiej osoby, pobudzanie seksualne, zmuszanie do kontaktów płciowych, zmuszanie drugiej osoby do dotykania okolic intymnych sprawcy, itp.

- Stosunki udowe;

- Kontakty oralno-genitalne;

- Innym typem takiego zachowania jest penetracja seksualna za pomocą palców, narządów płciowych lub innych przedmiotów,

- Inną formą jest korzyść i wyzysk dzieci – mowa tutaj o filmach i zdjęciach o tematyce pornograficznej z udziałem dzieci, czy prostytutka dzieci i młodzieży,

- Sprzężenie przemocy seksualnej z przemocą fizyczną i/lub psychiczną przed lub w trakcie odbywania stosunków seksualnych [3, s. 108–110].

Przy czym należy podkreślić, że zachowanie sprawcy stosującego przemoc seksualną może przybierać różne formy, np. może on pozyskać zaufanie rodziny, albo nawet samego dziecka, czasami działa z zaskoczenia i jego działanie jest nieobliczalne, czasem też oszukuje dziecko oraz jego rodziców, równie dobrze może grozić dziecku lub nawet stosować przemoc [4, s. 56–57].

Trudno jest wykryć fakt, iż dziecko, czy młoda osoba jest ofiarą przemocy seksualnej, ponieważ może być problem z zaobserwowaniem śladów tego typu działań sprawcy. Potwierdzić je może jedynie fizyczne uszkodzenia w okolicach narządów płciowych, jakaś choroba weneryczna, czy ciąża. Należy bardzo uważnie obserwować dziecko, by nie pominąć żadnego sygnału lub informacji jaką do nas kieruje. Istnieje szereg oznak, jakie mogą świadczyć o fakcie stosowania wobec nieletniej osoby przemocy seksualnej np.:

- problemy ze snem,

- zbyt wczesna erotyzacja dziecka,

- zachowania dziecka w sferze seksualnej – nieadekwatne do jego wieku,

- napastowanie seksualne rówieśników,

- brak zaufania do osób dorosłych,

- drastyczna zmiana stopni w szkole,

- poczucie winy ze strony dziecka,

- posłuszeństwo i chęć przypodobania się osobom dorosłym,

- izolacja społeczna,

- prostytutka nieletniej osoby,

- popełnianie drobnych przestępstw,

- zażywanie narkotyków lub innych środków, substancji,

- próby samobójcze lub samookaleczenia,

- problemy z psychiką i tożsamością młodej osoby,

- brak zainteresowania seksem [4, s. 57–58].

Gdy dojdzie do wykorzystania seksualnego nieletniej osoby, to niestety – ma to bardzo negatywny wpływ na jej dalsze życie i pociąga za sobą szereg nieprzyjemnych konsekwencji – łącznie z tym, że ma ona problemy z obdarzeniem inne osoby zaufaniem.

Konsekwencje wykorzystania seksualnego oraz ich wpływ można podzielić na krótkoterminowe lub długoterminowe.

Do krótkoterminowych możemy zaliczyć: lęk i niepokój, nocne moczenie i problemy ze snem, strach przed osobami dorosłymi, obwinianie się za zaistniałą sytuację, niskie poczucie własnej wartości, szereg objawów somatycznych np. zaburzenia snu, apetytu, różnego rodzaju bóle, nadmierna agresywność, zachowania destrukcyjne, ucieczki z domu, zbyt wczesne zainteresowanie seksem, kompulsywne masturbacje.

Konsekwencje długoterminowe: depresja, negatywne postrzeganie własnej osoby, myśli samobójcze, problemy w nawiązywaniu kontaktów interpersonalnych, niezdolność do przeżywania intymnych relacji z innymi, dewiacje i dysfunkcje seksualne [4, s. 57–60].

Przemoc seksualna jest trudna do zdiagnozowania, gdy ofiara nie chce przyznać się do tego, że jest wykorzystywana seksualnie, bo boi się konsekwencji ze strony sprawcy, jak również obawia się opinii ze strony środowiska społecznego w którym żyje.

Niestety zjawisko przemocy w rodzinie potwierdzają statystyki prowadzone przez różne instytucje zajmujące się analizą przejawów, przyczyn i skutków przemocy. Obecnie w Polsce, w celu rejestrowania i zapobiegania zjawisku przemocy istnieje tzw. «Niebieska karta». Jest to procedura opracowana przez Komendę Główną Policji oraz Komendę Stołeczną Policji współpracującą też z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Procedurę tą mogą wszcząć funkcjonariusze policji, pracownicy socjalni, lekarze pierwszego kontaktu oraz inne osoby uprawnione. Głównym celem «Niebieskiej karty» jest zmniejszenie rozmiarów niepożądanego społecznie zjawiska, jak również prowadzenie rzetelnych statystyk rejestrujących fakt występowania przemocy domowej na terenie kraju.

Według danych prowadzonych przez funkcjonariuszy policji państwowej w 2015 roku liczba ofiar przemocy wniosła 97,501 osób. W tym poprzez procedurę «niebieskiej karty» wszczętych zostało 75,495 postępowań, z czego ponad 61,133 przypadków dotyczyły rozpoczęcia nowej procedury, zaś 14,362, to zgłoszenie informacji o przemyśle w rodzinie, w której «niebieska karta» została założona już wcześniej. Z danych wynika również, że w głównej

mierze krzywdzone były kobiety (69,376), w drugiej kolejności ofiarami przemocy domowej padały dzieci – 17,392 osoby. Mężczyzn – ofiar przemocy w 2015 roku było 10,733 osób. Ze statystyk policyjnych wynika, iż w zeszłym roku liczba sprawców podejrzewanych o przemoc wyniosła 76,063 osoby, w tym najwięcej było mężczyzn 70,034, co stanowi 92,70% ogółu. Kobiet, podejrzewanych o stosowanie przemocy w rodzinie, to zaledwie 5,244 osoby, co stanowi 6,90% ogółu. Liczba podejrzewanych nieletnich stosujących przemoc to 306 osób, co daje niespełna 0,4% [6].

Zakończenie. Przemoc w rodzinie jest trudnym problemem do zdiagnozowania. Trudnym

ze względu na znowę milczenia jaka często ma miejsce wśród członków rodziny dotkniętej tym problemem. Jest to wynikiem wstydu ofiar przed ośmieszeniem społecznym, marginalizacją w środowisku życia, braku wiary w skuteczność działań pomocowych osób trzecich, organizacji pomocowych, policji, pracowników socjalnych czy pedagogów szkolnych.

Dlatego nie można być obojętnym wobec wszelkich objawów wskazujących na dysfunkcyjność rodziny lub zmiany w zachowaniu się dziecka. Tylko szybka interwencja i podjęcie odpowiednich działań pomocowych są gwarantem ograniczania skali tego zjawiska.

Bibliografia:

1. Kurkowski C. Przemoc w rodzinie na tle innych rodzajów przemocy, (w:) / C. Kurkowski // Encyklopedia Pedagogiczna XXI Wieku. – Tom IV. – Warszawa 2005. – S. 1054–1055.
2. Łobacz M. Telewizja szanse i zagrożenia wychowawcze, Wyd. Maternus Media / M. Łobacz. – Tychy, 2007.
3. Pospiszyl I. Przemoc w rodzinie, Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne / Pospiszyl I. – Warszawa, 1994. – S. 94, 104–115.
4. Soriano A. Przemoc wobec dzieci, Wyd. eSPe / A. Soriano. – Kraków, 2002. – S. 42–70.
5. Śniegulska A. Wychowanie do miłości drogą przezwycięzania przemocy w rodzinie, (w:) W. Furmanek (red.) Wartości w pedagogice. Miłość jako wartość we współczesnej pedagogice / A. Śniegulska. – Rzeszów, 2009. – S. 226.
6. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>, dostęp dnia 15.10.2016 r.

Беата Анна Печота

Жешувський університет відділу педагогіки, Республіка Польща

Адам Пітинський

Кримінальний департамент, Жешув, Республіка Польща

НАСИЛЬСТВО НАД ДІТЬМИ У СІМ'Ї

Анотація

Насильство щодо дітей в сім'ї є дуже актуальною проблемою. ЗМІ все ще повідомляють про різні форми насильства батьків над своїми дітьми та іншими членами сім'ї. Іноді це насильство дуже складне, продумане. Діти рідко повідомляють про такі проблеми. Вони бояться гірших наслідків з боку їхніх батьків. Крім того, вони не знають, до кого звернутися за допомогою. Наслідки насильства в сім'ї можуть бути незворотними, оскільки моделювання неправильного виховання дітей може вплинути на поведінку в дорослому житті. Ця стаття нагадує про все ще існуючі та замасковані проблеми домашнього насильства щодо дітей – жертв, яких важко захистити від насильства ближнього.

Ключові слова: насильство, домашнє насильство, освіта, освітні проблеми, соціальна патологія.

Беата Анна Печота

Жешувський університет отдела педагогіки, Республіка Польща

Адам Пітинський

Уголовный департамент, Жешув, Республіка Польща

НАСИЛИЕ НАД ДЕТЬМИ В СЕМЬЕ

Аннотация

Насилие в отношении детей в семье является актуальной проблемой. СМИ все еще сообщают о различных формах насилия родителей над своими детьми и другими членами семьи. Иногда это насилие очень сложное, продумано. Дети редко сообщают о таких проблемах. Они боятся больших последствий со стороны их родителей. Кроме того, они не знают, к кому обратиться за помощью. Последствия насилия в семье могут быть необратимыми, поскольку моделирование неправильного воспитания детей может повлиять на поведение во взрослой жизни. В статье рассматриваются проблемы домашнего насилия в отношении детей – жертв, которых трудно защитить от насилия ближайшего, как существующие, так и замаскированные в семье.

Ключевые слова: насилие, домашнее насилие, образование, образовательные проблемы, социальная патология.

Beata Anna Piechota

Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszow, Republic of Poland

Adam Pitynski,

Penitentiary, Rzeszow, Republic of Poland

CHILD ABUSE IN THE FAMILY

Summary

Violence against children in the family is a very current problem. The media still report on various forms of violence against children by their parents and other family members. Sometimes this violence is very sophisticated, thought out. Children rarely report such problems. They are afraid of even greater consequences on the part of their parents. Besides – they do not really know to whom to turn for help. The consequences of experiencing domestic violence can be irreversible, because improper parenting modeling can have an impact on children's adoption of similar behaviors in their adult lives – to their own children. This article recalls about still existing and masked by the family problem of domestic violence against children – victims, which are difficult to defend against the violence applied by the closest.

Keywords: violence, domestic violence, upbringing, educational problems, social pathologies.